8.3.

pyhä marttyyri ja tunnustaja Johannes

Sonkajanrantalainen

Ivan Vasilinpoika Karhäpää syntyi Sonkajanrannan kylässä 13.7.1884. Hän kasvoi vahvaksi uskossaan ja oli taitava puhuja. 1900-luvun alun venäläistämiskaudella Johannes teki hartiavoimin töitä lujittaakseen suomalaisten ortodoksien oman uskon tuntemusta, yleistä sivistystasoa ja suomen kielen taitoa. Hän teki yhteistyötä PSHV:n ja Karjalan Veljeskunnan kanssa, toimi kiertävänä uskonnonopettajana ja teki aktiivisesti sisälähetystyötä. Sonkajanrantaan perustettiin hänen aloitteestaan tai myötävaikutuksellaan myös koulu ja kirkko.

Sisällissodan kynnyksellä Johannekseen alkoi kohdistua epäluuloja ja hänen toiminnallaan väitettiin olevan poliittiset vaikuttimet. Tilanne kärjistyi sisällissodan puhjettua. Jopa osa sonkajanrantalaisista kääntyi Johannesta vastaan, syyttäen häntä vieraan vallan kätyriksi.

Maaliskuussa 1918 valkoiset pidättivät Johanneksen, sekä hänen veljensä Jaakon. Heidät kuljetettiin Joensuuhun ja vangittiin kaupungintalon kellariin.

Pyhä Johannes Sonkajanrantalainen ammuttiin punavankien joukkoteloituksessa Joensuussa 8.4.1918 ilman oikeudenkäyntiä, sekä haudattiin joukkohautaan. Hänen veljensä Jaakko vapautettiin muutaman kuukauden vankeuden jälkeen.

Pyhä marttyyri ja tunnustaja Johannes Sonkajanrantalainen - Suomen ortodoksinen kirkko

Pyhä Johannes Sonkajanrantalainen – Pyhän Johannes Sonkajanrantalaisen Seura Ry

Ortodoksinen kulttuurikeskus :: Johannes Sonkajanrantalainen

Johannes Sonkajanrantalainen – Ortodoksi.net

Marko Mäkinen: ”Työssäni jota tunnen kutsumuksesta.” Johannes Karhapään toiminta ja vaiheet vuosina 1910–1918

Pyhän Johannes Sonkajanrantalaisen muistopäivää vietetään aina suuren paaston aikana.
Pyhän muistopäivänä sallitaan öljy ja viini,
paitsi juhlan osuessa puhtaalle viikolle, jolloin noudatetaan poikkeuksetta kuivaa paastoa.

Lue Suomen sisällissodasta:

Suomen sisällissota oli lyhyt mutta väkilukuun suhteutettuna erittäin tuhoisa — sen psyykkiset jäljet näkyvät yhä | Helsingin yliopisto

Sisällissota 1918 – punaiset muistot | Elävä arkisto | Yle

Suomen ortodoksinen kirkko sai satavuotisjuhlansa kynnyksellä ensimmäiset kansalliset pyhänsä. Vuonna 2019 kanonisoitiin pyhittäjä Johannes Valamolainen (ks. 5.6.) sekä marttyyri ja tunnustaja Johannes Sonkajanrantalainen.

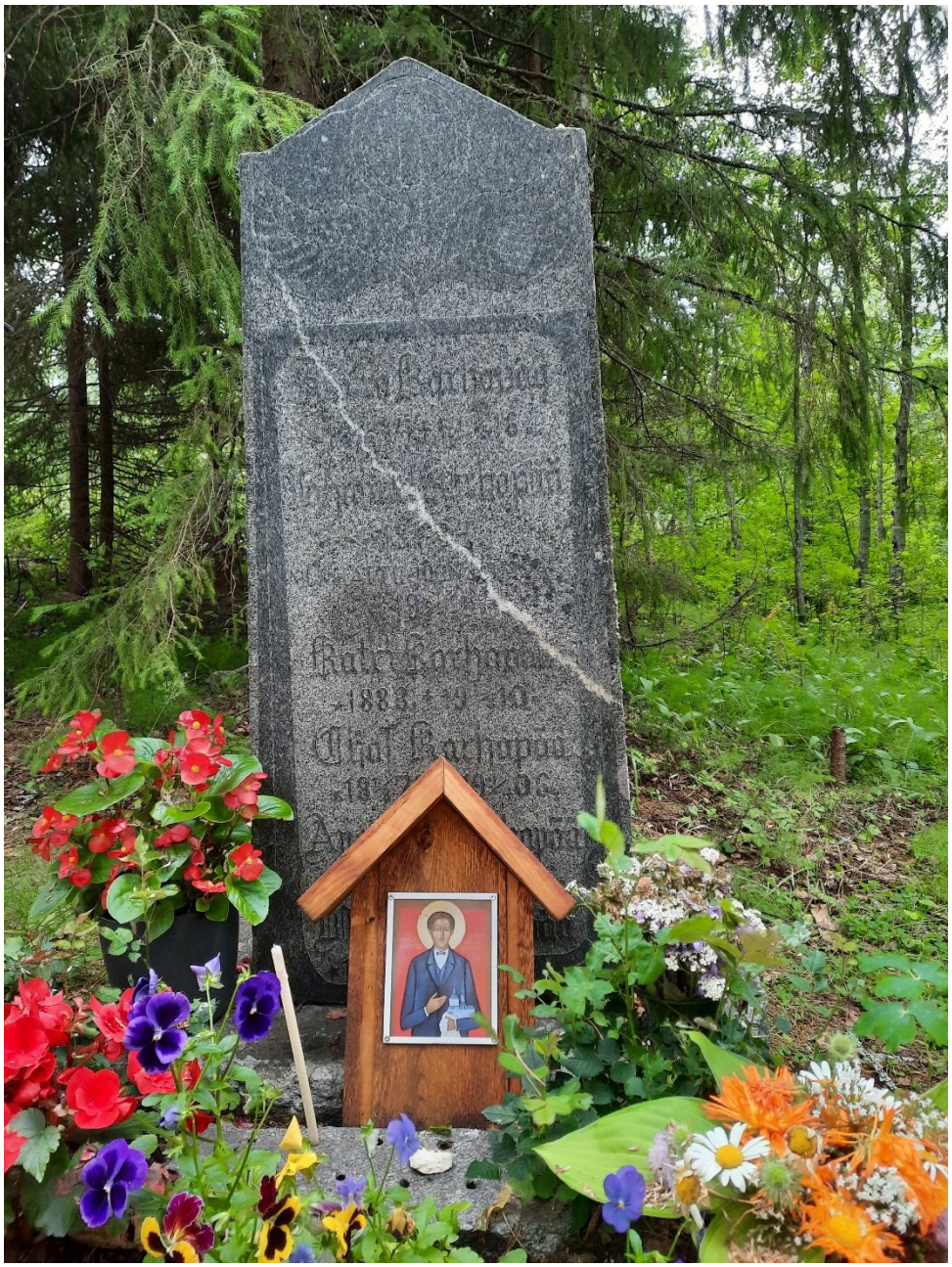
Marttyyri ja tunnustaja Johanneksen kanonisointi toimitettiin Sonkajanrannan pyhän naisprofeetta Hannan kirkossa 13.7.2019, marttyyrin syntymäpäivänä. Ennen juhlavigiliaa toimitettiin viimeinen panihida ja rukoiltiin edesmenneen puolesta. Kanonisoinnista lähtien käännyttiin pyhän puoleen, pyytäen häneltä esirukouksia.

Reliikkien nostamiseen ei saatu lupaa. Niinpä voimme kunnioittaa marttyyrin maallisia jäännöksiä ainoastaan hänen maallisella leposijallaan, Kokonniemen kalmistossa, Ilomantsissa

[Suomi saa vihdoin omat pyhimyksensä eli pyhänsä: Johannes Valamolaisen ja Johannes Ilomantsilaisen | Yle]

[Akatistoshymni pyhälle marttyyri ja tunnustaja Johannes Sonkajanrantalaiselle]

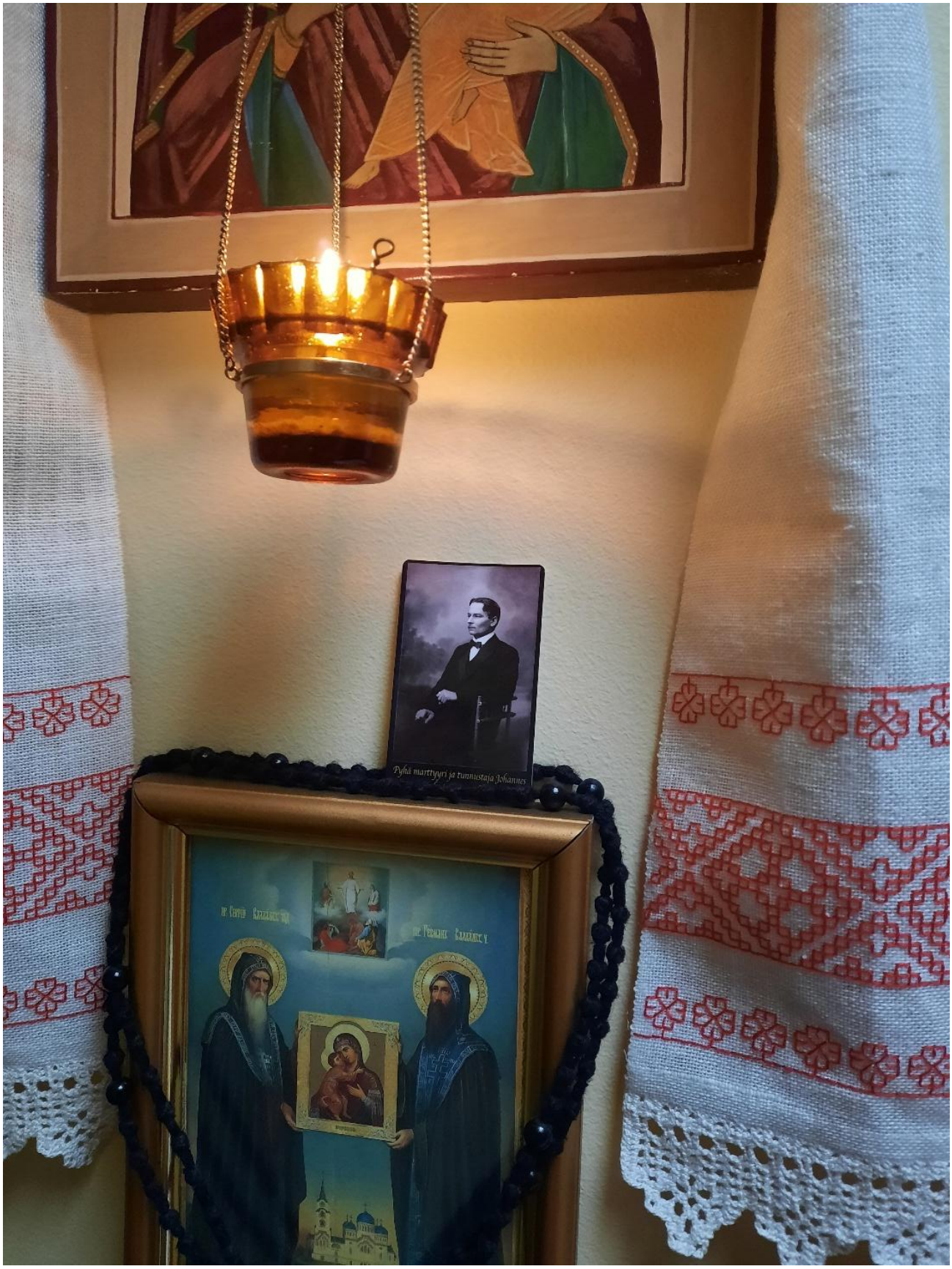
Ortodoksi.net -sivuston **soittolistalla** on tallenteet pyhän Johannes Sonkajanrantalaisen kanonisaatiojuhlasta, sekä luento ja akatistospalvelus.

Marttyyri ja tunnustaja Johannes Sonkajanrantalainen on haudattu sukuhautaan Kokonniemen kalmistoon, Ilomantsiin. Kokonniemen kalmisto on historiallinen, karjalainen kalmisto aivan Ilomantsin profeetta Elian kirkon lähellä. Hautakivessä marttyyri ja tunnustaja Johanneksen kohdalla lukee ”murhattu Joensuussa”.

Pyhän hautajaisiin osallistui suuri määrä ihmisiä läheltä ja kaukaa. Joukossa oli sekä ortodokseja, että luterilaisia. Kansalaissodan arvet olivat kuitenkin syvät, ja hautaan kohdistui useita kertoja ilkivaltaa.

Ortodoksinen perinne on elävää Itä-Suomessa. Pyhän haudalle on tuotu leipää ruokauhriksi.

Kirsi Vuomajoki on laatinut sarjakuvan pyhän Johannes Sonkajanrantalaisen elämästä. Sarjakuvan voi tulostaa, kuten myös sen pohjalta laaditun tehtävämonisteen.

Marttyyri ja tunnustaja Johannes haudattiin teloituksen jälkeen joukkohautaan. Vasta kuukausia myöhemmin hänen ruumiinsa luovutettiin hänen vaimolleen Annalle. Ruumis tunnistettiin harmaista, raidallisista villasukista, jotka päällä Anna muisti miehensä lähteneen viimeistä kertaa kotoa.

Lieksalainen ompelukerho **Iljan neulojat** on kutonut ”pyhän Johannes Sonkajanrantalaisen sukkia” varainkeruutarkoituksessa. Sukat tehtiin harmaasta langasta ja sukanvartta koristivat mustat raidat. Sukkamyynnistä kertyneet rahat Iljan neulojat lahjoittivat Pyhän Johannes Sonkajanrantalaisen Seura Ry:lle, joka vaalii pyhän muistoa.

Sukistaan tunnistettu: Iljan neulojat saivat valmiiksi ensimmäisen erän pyhän Johannes Sonkajanrantalaisen seuran hyväksi myytäviä villasukkia - Aamun Koitto

Pyhän Johannes Sonkajanrantalaisen Seura Ry

Ikonimaalari Petros Sasakin suunnittelema *Sovinnonristi Johannes Karhapään muistoksi*. Sovinnonristi sijaitsee Joensuun Tuupovaaran Sonkajanrannan ortodoksisen kirkon pihalla ja se on pystytetty vuonna 1988.

Ortodoksinen kulttuurikeskus :: Sonkajanrannan Pyhän Hannan kirkko

Kuva: Wikimedia Commons/ Htm

Pogosta

Sonkajanrannan kylä oli osa Ilomantsin pogostaa. Tästä syystä pyhittäjä ja marttyyri Johanneksen nimeksi olikin vähällä tulla Ilomantsilainen, Sonkajanrantalaisen sijaan.

Ilomantsi on Suomen itäisin kunta, ja Suomen ortodoksisin kunta – noin viidesosa ilomantsilaisista kuuluu ortodoksiseen kirkkoon. Ilomantsia kutsutaan hellittelynimellä Pogosta, mikä juontuu kunnan historiasta. Karjalan ensimmäiset seurakunnat eli pogostat perustetiin Novgorodin vallan aikana keskiajalla, ja Ilomantsi oli näistä läntisin. Tänä päivänä se on ainoa, jonka alue vielä sijaitsee Suomen puolella.

Pogosta on karjalan kieltä. Se tarkoittaa kylää ja seurakuntaa.

Karjalaisortodoksinen kulttuuri on voimakkaasti läsnä Pogostalla. Kokonniemen kalmiston lisäksi siellä sijaitsevat mm. Parppeinvaaran runokylä ja Suomen vanhin viinitila Hermannin viinitila, jolla on kytkökset Valamon luostariin. Iljan praasniekat heinäkuussa on perinteikäs tapahtuma, jonne tulee ortodokseja ympäri Suomea (ks. 20.7.)

Museo Ilomantsi | Parppeinvaaran runokylä | Ilomantsin museot

Sotien jälkeen karjalaisortodoksinen kulttuuri oli vaarassa hävitä. Karjalaisortodoksiset evakot kokivat uusilla kotiseuduillaan syrjintää uskontonsa ja tapojensa takia, ja monet päätyivät seka-avioliittojen myötä kastamaan lapsensa luterilaisiksi. Vuosikymmeniä myöhemmin monet evakkojen lapsista ja lapsenlapsista ovat liittyneet takaisin isiensä kirkkoon. Nuoret ovat kiinnostuneet karjalaisista juuristaan ja karjalan kieltä elvytetään.

Pyhä Johannes Sonkajanrantalainen on kristityille esimerkki rohkeasta uskon tunnustamisesta ja puolustamisesta, mutta myös nöyryydestä, sovinnosta ja rauhasta.

Rohkeasti ortodoksi

Ortodoksisten Nuorten Liiton (ONL ry) 80-vuotisjuhlavuoden teema oli Rohkeasti ortodoksi!

Uskontokasvatus ortodoksisessa kirkossa

Pyhä marttyyri ja tunnustaja Johannes Sonkajanrantalainen oli uskonnonopettaja. Uskontokasvatuksen kenttä on tänä päivänä täysin erilainen, kuin 1900-luvun alun Karjalassa. Tavoitteet ovat kuitenkin kutakuinkin samat: johdattaa lapsia ja nuoria ja aikuisia oman uskon ja Jumalan tuntemiseen.

Suomessa koululaisilla on perusopetuslain turvaama oikeus oman uskonnon opetukseen. Opetuksenjärjestäjän tulee järjestää ortodoksisille oppilaille ortodoksisen uskonnon opetusta, jos oppilaita on vähintään kolme. Kyseessä ei ole kirkon opetus, vaan oppiaine, joka noudattaa Opetushallituksen hyväksymää opetussuunnitelmaa.

Seurakuntien uskontokasvatus on lapsi- ja perhetyötä, nuorisotyötä, sekä erilaisia toimintapiirejä. Keskeinen osa seurakunnan kasvatustyötä on papiston antama hengellinen opetus ja ohjaus. Suurimmissa seurakunnissa on myös kasvatustyöntekijöitä.

Kristinoppikoulu on suomalaiskansallinen perinne, joka on kopioitu luterilaiselta kirkolta. Se on yksi kirkkomme keskeisimmistä nuorisotyön muodoista ja tavoittaa vuosittain valtaosan 15-vuotiaiden ikäluokasta. Lisää kriparista, ks. apostolien paasto ja helluntai.

Seurakuntien lisäksi uskontokasvatuksesta huolehtivat kirkon järjestöt ONL ja Pyhien Sergein ja Hermanin Veljeskunta (PSHV ry), joka tekee sisälähetystyötä.

[Pyhien Sergein ja Hermanin Veljeskunta]

ONL järjestää säännöllisesti mm. ortodoksisten nuorten Kulmakivi-festivaalin.

Kristitty on kahden maan kansalainen

Ei meillä ole täällä pysyväistä kaupunkia, vaan tulevaista me etsimme. (Hepr. 13:14)

Kirkon tulisi luonnollisesti pyrkiä elämään rauhassa kaikkien kanssa, elettiin millä alueella tahansa. Kirkon tulisi tarjota tuota rauhaa jokaiselle ja **useimmiten tämä tarkoittaa kuuliaisuutta kyseisen maan laeille**. Tästä huolimatta kirkko pysyy tietyssä mielessä aina vieraana elementtinä ihmisrakennelmien keskellä, ja tunnustaa, että Jumalan tuomio tulee koskemaan jossakin määrin myös kaikkea inhimillistä poliittista valtaa. **Kristityt voivat, ja usein heidän myös täytyy, osallistua yhteiskuntiensa poliittisen elämään**, mutta näin toimiessaan heidän on aina palveltava Jumalan valtakunnan oikeudenmukaisuutta ja armoa. (- -) Joskus tämä saattaa pitää sisällään osallistumista yhteiseen elämään, mutta ilman täydellistä kuuliaisuutta, eli osoittamalla korkeampaa kansalaisuuden muotoa kansalaistottelemattomuuden, tai jopa kapinoinnin, muodossa. **Kristityn ensimmäinen ja viimeinen kuuliaisuus kuuluu yksin Jumalan valtakunnalle**, ja kaikki hänen muut sidonnaisuutensa ovat luonteeltaan korkeintaan tilapäisiä, väliaikaisia, osittaisia ja satunnaisia.

Maailman elämän edestä, § 9

Rukous meitä vihaavien puolesta

Herra, joka ihmisten sieluja rakastat, sinä rukoilit ristiinnaulitsijaisi puolesta ja käskit palvelijoidesi rukoilla vihollistensa puolesta. Anna anteeksi niille, jotka vihaavat meitä ja tekevät meille pahaa.

Nöyrästi rukoilemme sinua: Johdata heidät kaikesta pahuudesta ja vilpistä veljesrakkauteen ja hyvään elämään. että me yksimielisinä ylistäisimme sinua ainoaa ihmisiä rakastavaa.

Tropari, 4. säv.

Rukous nykyisen kapinan ja kansalaissodan aikana (1918) – Ortodoksi.net

Vinkki pyhän Johannes Sonkajanrantalaisen päivän viettoon kotona

Pyhän Johannes Sonkajanrantalaisen muistoa voi kunnioittaa sivistämällä itseään. Syvenny omaan uskoosi tutustumalla Suomen ortodoksisen kirkon historiaan, tai lue hyvää ortodoksista kirjallisuutta.

Vihkosen laati Maura Ihatsu. Kreditoimattomat kuvat: Maura Ihatsu